

Risaglia «sera dils treis»

Ils da Ruschein ein s'entupai – per rir da cor

■ (anr/abc) La gruppa d'interess «da cuminonza a Ruschein – la sera dils treis» envida regularmeins ella stanza 11 dalla casa da scola a Ruschein ad ina sera tematica. Gliendisgis ein il humor ed il rir da cor stai el center. Els savevan buca conta glied che vegni. «La sera dils treis» ei daventada a Ruschein ina biala e buna caschun da s'entupar regularmeins. Talas caschuns ein daventadas raras, pertgei ustrias mauncan, la meisa rodonda, radunonzas ed era suenter messa sespartan las vias pil pli. *Andreas Joos* e *Maria Cadruvi*, iniziants ed organisaturs principals dalla «sera dils treis», ensemen culs collegas dalla gruppa d'interess, savevan era buca sche la glied vegni mo per consumar ni sch'ella vegni cun contribuziuns per la tematica. Ualti spert ei la caussa stada clara: Durront in'ura e mesa eis ei vegniu raquintau, ils presents han saviu rir da cor, ina persuna ha animau l'autra.

Ins ha saviu rir da cor, ina suenter l'autra ei vegnida, alla sera dils treis a Ruschein.

FOTO A. JOOS

Dad originals, affons e plevons

Las tematicas dalla «sera dils treis» a Ruschein ein buc adina schi luccas sco tschei gliendisgis. Inagada ein fugitivs stai el center, inagada la mort. Mintga «sera dils treis» ei denton stimolonta e creativa – seigi cun portrets persunals, tematicas pesontas, recreontas ni schizun dormulentas. Ils 3 da mars ei per exempel «la sien» stada el center. Rodund 70 persunas han tedlau lu il referat da *Christian Cajochen* ed empriu d'enconuscher in dils experts svizzers dalla sien. Ils 3 da settember ei mintga dormulent staus allerts

ed aviarts per las sgnoccas. Sia cuorta introducziun ha Joos fatg cul suandont citat dad Immanuel Kant: «Treis caussas gidan da purtar las grevezias dalla veta: La speranza, la sien ed il rir.» Cadruvi ha menziunau che rir activeschi buca meins che 135 musclas, tontas drovien ins sch'ins stoppi rir da cor. La finala rinforza quei schizun il sistem d'immun, il rir da cor promovi il beinesser e la sanadad corporala.

Ils dus tozzels presents han, sco ei ha pariu, priu serius l'introducziun. Ina

sgnocca suenter l'autra ei vegnida, buca mo d'ina, mobein da tuttas varts. Denter auter han ins era udiu dadoriginals dil vitg e dalla regiun. Tals fuvan colligiai cun schabetgs leghers. Ins fageva denton buca beffas da quellas persunas. Ils originals capevan da divertir, cun reacziuns ni rispostas nunspitgadas – ch'animeschan aunc oz da rir da cor. Era la suandonta sgnocca ha ina presenta raquintau: In passagier agitau e losch spetga a Cuera ch'il tren viers la Surselva parti. «Cu va quella huara benna?» «Sco che la grascha

ei cargada», haveva il conductur Bass rispundiu ruasseivlamein. Sgnoccas ein buc adina e dapertut adattadas, ha Cadruvi rendiu attent.

Alla «sera dils treis» ein tuttas vegnidas, dano ina sort: quellas sut la tschent. Ins ha udiu sgnoccas da Sursilvans, plaids d'affons e sgnoccas da plevons. Per exempel quella: Il sur plevon sto ir giu Glion e spetga alla fermada digl auto da posta. El ei in um plitost corpulent. Leu entaupia el ina dunna dil vitg en speronza. Per salidar il sur augsegner enquera

lezza il discuors e damonda: «Spitgeis era?» «Na, na, jeu sun mo schiglioc gross», rispunda sur augsegner.

Humor variescha da pievel tier pievel. Aschia ston ils Friburghes, ils Argovians, ils da Medel ni ils «Oberländers» star botta. Era da blondinas ni da scolasts dat ei plunas sgnoccas. Ei dat era sgnoccas brisantas, e sgnoccas dalla convivenza da catolics e reformai. Per exempel quella ha ina persuna raquintau la sera dils treis: Igl augsegner viseta el spital ina da sias parochianas. Ella ei en combra cun ina reformada. Alla fin dalla viseta dat el l'aua benedida a sia parochiana. Silsuenter damonda sur plevon era la dunna reformada: «Levas forse era aua benedida?» Lezza rispunda immediat: «Na, grazia, jeu hai suc d'oranschas.» Denter ils numerus ch'ins ha udiu a Ruschein aunc quel: In original da Ruschein fuva ius al spurtegl per reservar in viadi cugl auto da posta giu el Tessin. Igl emploiau al spurtegl: «Levas ir sur il San Bernardino ni sur il Lucmagn?» «Atgnamein level ir sur Pastgas», rispunda quel.

La sera divertenta ha offendiu negin. Ni catschadurs, ni purs ni miedis. Sgnoccas raquent'ins buca per offender ed era buca per far beffas. Il rir da cor ei igl effect da dialogs, acziuns nunspitgadas, da persunas cun reacziun sperta ni plauna, savens da malcapientschas. «Vegni bein e riend a casa», han Cadruvi e Joos salidau alla fin da quella legra sera ella stanza 11 dalla casa da scola a Ruschein. Las 135 musclas activadas quella sera han gidau da durmir bein.